

La aniversarea a 70 de ani de la apariție, "Gazeta", cum am mai menționat, publică, luni în șir, mesaje și scrisori de felicitare din partea colegilor de breaslă, a unor instituții, colaboratori și abonați. În nr. 76 este publicată scrisoarea lui George Silvestru Piltea, "econom și episcop" al Bisericii ortodoxe din Feldioara. Merită să o recitim astăzi: "Prea stămintabilului domn Aurel Mureșianu. Urez din toată inima mea la jubileul «Gazetei», ca Dumnezeu, care poartă de grijă la tot neamul, să vă dea putere nouă ca să puteți lupta înainte pentru deșteptarea și luminarea poporului. De douăzeci de ani și mai bine sînt abonatul «Gazetei», și mi-ai fost ca un tată d-le director, căci prin foaia scrisă de d-ta, m-am deșteptat și eu, care am fost numai la o școlică acoperită cu paie, din care am ieșit la 1856 cu puțină cunoștință. Numai «Gazetei» și focului luminii ce l-a lăfat la mic la mare am să-i mulțumesc, că mi s-a deschis mintea și am început să văd și eu lucrurile și lumea cu ochi mai deștepti"... Autorul scrisorii depunea și 10 "coroane de aur" în fondul creat de "Gazeta" pentru sprijinirea ziaristilor. N-a fost singurul care scria și acționa astfel... • În nr. 75 din 3/16 aprilie 1906 este încorporat, pe o pagină pliată, pentru că depășea formatul ziarului, actul constitutiv al "Fundățiunii lui George Silvestru Piltea", proprietar din Feldioara. Născut în 1842, căsătorit în 1864 cu Zinovia, născută George Gavril, George Piltea se hotărăște, neavînd noroc de copii, să lase tot pămîntul pe care-l avea "comasat în cîmpul numit al Birsei, în locul numit Hircibaș" (peste 17 jugăre!), Bisericii române gr. or. din Feldioara. Pămîntul urma să poarte numele "Fundățiunea George Silvestru Piltea". Moșia se afla înscrisă în "protocoalele funduale" sub nr. 154, 158 și 159 (adică "nr- 160 vechi") și era mărginită de două canale, ca și de moșia lui George Oprea, hotarul fiind marcat prin 2000 de sălcii. Moșia includea și o gospodărie. Prin document, fondul creat prin exploatarea (prin arendarea) pămîntului, urma a fi folosit în cele pârți rigurose stabilite de: "fondul corului de plugari al Bisericii", pentru acoperirea cheltuielilor ocazionale de "paradele" de la Bobotează și Paște ("împuscarea cu pușoarele") și altele. De remarcat că, la punctul k, se stabila: "Să se prenumere pentru toate timpurile «Gazeta Transilvaniei», nemeii de duminică pentru Școala Română din Feldioara". Prinusul urma să se împartă la peste 30 de rude și "amici adevărați". Deosebit de interesant, documentul atestă existența unei Fundații asupra căreia ar merita să-și aplece atenția cineva din Feldioara. Reactivarea Fundației, credem noi, este legal posibilă! • "Stagiunea" de primăvară a "Teatrului German în Brașov" includea și prezentarea "pentru prima oară în Brașov" a dramei fantastice în 4 acte "Ein Gumiver Fall" de Stevenson și Gumiver. În seara următoare, anunța "Gazeta" (nr. 75) se juca piesa lui G. Hauptmann "Furman Henschel". Brașovenii vremii erau mari amatori de teatru, la reprezentațiile teatrale Sala "Mare" de la Reduta dovedindu-se a fi neînțăpătoare. • În nr. 76, proprietarii de case din Brașov erau anunțați că vor începe controalele în gospodării (de către organele poliției locale) "spre a se constata dacă proprietarii s-au conformat sau nu regulamentul în vigoare în ceea ce privește curățenia și măsurile luate pentru cazurile de incendii". "Neglijențele" urmau să fie "aspru pedepsite". Ca să vezi cu ce se mai ocupa politica vremii! • În 28 aprilie, a treia zi de Paște, Societatea de diletanți "Progresul" din Făgăraș "aranja" "o producție teatrală împreună cu dans". S-a jucat piesa "Nepotul răsfățat", farsă în 5 acte de Katzebue, traducere de Ioan Șt. Șuluțu și T.V. Păcățian. O monografie dedicată acestei harnice societăți ar fi de dorit. Dar cine s-o facă? • În nr. 75 și 77 al ziarului, la rubrica "Foiletonul Gaz. Trans." este publicată conferința ținută în Brașov, la Gimnaziu, de dr. Al. Bogdan, cu titlul "Brașovenii de azi". Autorul constata, printre altele, că brașovenilor le lipsește "măsura în viața morală" și "cîteodată cu desăvîrșire în relațiile sociale".

Apoi: femeilor nu le erau recunoscute drepturile politice; le lipsea brașovenilor "măsura cuvenită a culturii intelectuale". Soluția preconizată pentru îndreptarea relelor: "În orice împrejurări să fim mai buni, mai credincioși, mai așezați, mai iertători decît sîntem". Ușor de zis, greu de făcut! Dar nu imposibil! • Din "Neamul Românesc", "Gazeta" (nr. 78) reproduce un fragment dintr-un articol scris de N. Iorga cu prilejul alegerii lui Andrei Băresanu ca membru al Academiei Române (în locul lui Iosif Vulcan). Noul academician, scria Iorga, reprezenta în instituția academică "un spirit nou și tînăr". Iorga ținea, totodată, să remarcă că Andrei Băresanu s-a remarcat prin culegerile de poezii populare, scrierea istoriei Școlilor brașovene într-o "mare" și "folositoare" lucrare, prin faptul că este "un vorbitor elegant și plăcut la Academie". Andrei Băresanu era pe-atunci și vicepreședintele "Astrii". Spuse de Iorga, aceste cuvinte aveau și au o mare greutate... • Weber Măthyas anunța, în nr. 78 al ziarului, că a deschis restaurantul "Casa de tir" din Brașov, mușterilor oferindu-li-se "vin bun, curat, pentru mișmaș, vin vechi, bere de Steinbruch, ... bucatărie cu mîncăruri calde și reci peste zi". Lunea după-amiaza era concert, cînta "capela națională" a lui Dik. Publicul avea la dispoziție și popicăria. Tentații peste tentații! Cum să rezisti? • Din rubrica intitulată "Cugetări", apărută în nr. 76 al ziarului spicuim: "Cînd m-am născut am plîns, și fiecare zi cît am trăit mi-a dovedit că am avut dreptate" - Lenau; "Cînd femeia iubeste își pierde inima; cînd bărbatul iubeste își pierde mintea" - Hilarius; "Mîndria e egală la toți oamenii și nu e deosebire decît în mijloacele și felul de a o arăta la lumină", La Rochefoucauld. De luat aminte! • Acum un veac, la New York se construia "cea mai înaltă casă" (GT nr. 75). Urma să aibă 300 metri înălțime, adică 51 de etaje. Palatul era proprietatea Societății de asigurare "The Metropolitan Life Insurance Co.". Cum se vede, asigurările de viață erau și pe-atunci o afacere deosebit de profitabilă. Între timp, s-au construit clădiri cu multe zeci de etaje, mai înalte. De unele, din nefericire, alegîndu-se praful... • Din Lipsca (Leipzig), ziarului (GT nr. 78) îi venea știrea potrivit căreia în orașul menționat făcea "mare senzație" prima femeie polițist. Mai toate zărele, se mai nota, persiflau "această nimore". Cu timpul, ideea s-a arătat a fi bună. Pentru că, vorba ceea, cînd o femeie te prinde-n... defect...

Rubrică realizată de Ioan POPA P.S. Citorilor rubricii, din inimă, "Hristos a Învîțat!"

Mărturisirea credinței

Înviere

Preot Zenobie Popovici,
(revista "Plaiuri Săcelene"
nr. 4-5, aprilie-mai 1934)

Lumea în care trăim nu este un curs al întîmplării oarbe fără scop și fără o ordine într-însa. Natura își are legile ei de fier și cît timp va exista pămîntul, vom asista la acest fenomen grandios, care-i merit să ne întărească credința în înviere - cînd vedem cum soarele primăverii reinvie natura și o cheamă la o nouă viață.

Da, există o înviere, așa ne anunță fiecare mugurel care se îmbulzește spre lumina soarelui, fiecare frunză care prinde a înverzii, fiecare floare care ne zîmbește în culori

strălucitoare. Iarna, acest simbol al morții generale în natură, trebuie să facă loc primăverii - vieții, din nou. Cine ar putea să-și închidă ochii ca să nu vadă, să-și astupe urechile ca să nu audă, să-și zăvorască sufletul ca să nu primească acest imn maiestuos al învierii, acest cîntec de Paști al Naturii. Dar, precum natura își are legile ei, tot astfel supuse legilor - chiar legii morții și învierii - sint și sufletele noastre și viața ce-o trăim. Istoria omenirii, istoria popoarelor nu se poate sustrage tăriei acestor legi. Se poate o minune mai mare în tot cursul istoriei universale, ca aceea pe care ne-o înfățișează răstignirea lui Iisus? Cauza creștinătății părea pierdută, chiar învîțatei lui s-au împrăștiat

care-ncotro, înmărmuriți de frică, deznădăjduiți în marea lor durere, cînd, deodată, sămînța credinței, speranței și iubirii sădită în inimile învîțatei a prins din nou a încolți, încît au avut curajul să vestească norodului că Iisus Hristos nu e mort, El trăiește, mort a fost, dar a înviat!

Să îngenunchem, deci, în fața Omului-Dumnezeu, a cărui tragedie pămînteană o prăznuim în fiecare primăvară, ca scop al nemuririi ce ne-așteaptă, ca o victorie a cerului senin asupra iadului întunecat și plini de extaz să simțim cum ne înviează sufletele la sunetul clopotelor care vestesc credincioșilor marea și sfînta zi a învierii Domnului.

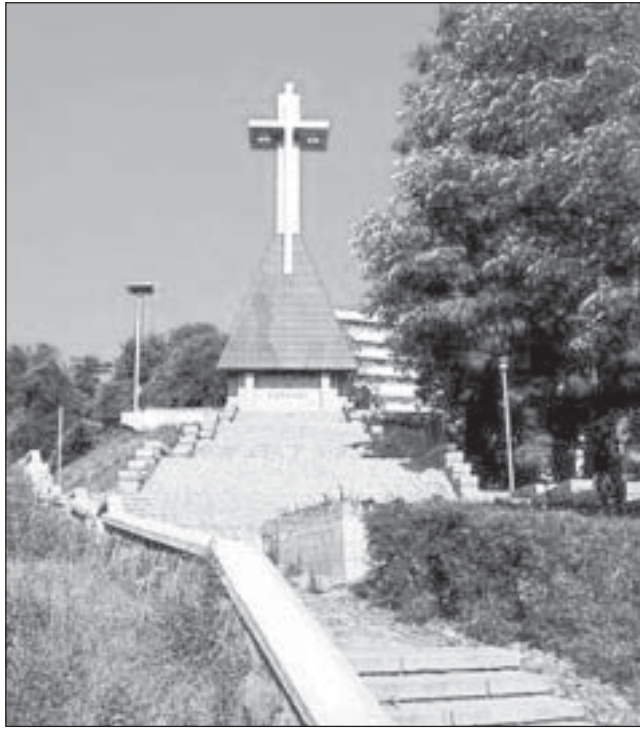

Monografii locale

Toderița

Ioan TUDOR

A. Starea materială
Starea materială a locuitorilor din Toderița a fost

întotdeauna una de mijloc. Fiind așezată între dealuri care la început au fost împădurite, pămîntul este mai mult argilos. În comparație cu comunele de pe lângă Olt, care posedă pămînturi și fiște bune, sau cu cele de la munte, care se ajută

cu exploatarea pădurilor și creșterea vitelor, Toderița este mult mai săracă decît avută. "Pămînt ce e drept, are mult, dar slab. Așteaptă lucru din greu și gunoierie aproape în fiecare an. Cel ce dorește a vieții în această comună trebuie să muncească din greu, să țină vite multe, căci numai cu ele poate da înainte, să adune gunoierie mult și să îngrășe pămîntul bine, căci altcum nu mîncă pîne de grîu. Nici într-un loc nu se potrivește zicătoarea că aici grămadă de gunoierie e baia de aur a plugarului. Cine nu are gunoierie e nevoit să cumpere de prin comunele vecine, căci altfel nu poate trăi". În acești termeni, cronicarul prezintă situația financiară a comunei și a locuitorilor ei și continuă: "Locuitorii Toderiții sint muncitori, dar cu toate acestea nici pe cel mai avut om din comună, care are 40 jug. de pămînt, nu-l vezi vînzînd alte cereale decît numai și numai ovăș. Lucrează mult, dar din lipsă de gunoierie, adună puțin, din

care cauză vreo 20 persoane s-au dus la America. Școala și biserica au fost totdeauna ajutate cu cele necesare și sint și astăzi ajutate. Locuitorii comunei au fost împărțiți în boieri și iobagi. Familiile boierneale au fost: Mijea, Grama și Fofeldea. Acestea au fost investite cu drepturi și privilegii de Ana Bornemirza care era și proprietara Cetății Făgărașului". În timp, lucrurile s-au mai schimbat cu toate că, cei înstăriți și-au păstrat averile căsătorindu-se mai mult între ei, dar evenimentele care s-au succedat au schimbat în mare parte situația din sat. Cei care au plecat în America au trimis bani acasă sau au revenit cu bani, cumpărînd pămînturi și fiște, iar alții au plecat la muncă în Regat și mai cu seamă în București, slujind familii de boieri, iar cu banii strînși și-au rotunjit averile. Așa se face că din familiile avute cărora li se spuneau boieri, au apărut o serie de intelectuali locali, respectiv preoți, dascăli, notari, ofițeri

sau mai tîrziu ingineri, avocați, medici, oameni care în majoritate nu au mai rămas în sat, ci au plecat la oraș în localități precum București, Brașov, Sibiu, Făgăraș etc. Din familia Mijea s-au ridicat preotul Gheorghe Mijea, cantorii Gheorghe Mijea și Gheorghe Mat. Mijea, iar alții dintre ei au plecat în America, de unde nu au mai revenit. Din familia Grama s-au ridicat vrednicul cantor Joje L. Grama și învățătorii Ioan Grama (Șchiopol) și Valeriu Grama. Despre cei din familia Fofeldea nu sint consemnări scrise, dar este posibil ca aceștia să fie, de fapt, urmașii celor doi boieri Felföldi care au avut donație la anul 1632 de la Principele Transilvaniei, Gabriel Bethlen, ei fiind probabil români maghiarizați sau maghiari care s-au românizat și care au rămas pentru totdeauna în comunitatea din Toderița. Alte familii de boieri au fost: Familia Juganu sau "Păvălenci", care a strîns multe pămînturi pe care

le-a cumpărat sau le-a primit. Pentru serviciul militar prestat în primul război mondial, Gheorghe Juganu, care era veteran de război, a primit pămînt în Urășu. Familia Golașu sau "Boieroiu", pe lângă faptul că deținea multe pămînturi și fiște, a avut mult timp circiumă. Se spune că, în timpurile vechi, în această circiumă s-a petrecut o încăierare între feciorii satului, de fapt o gilceavă pentru o față din sat, unul dintre ei fiind înjunghiat mortal. Această moarte violentă a fost acunsă de cei prezenți la încăierare de teama autorităților, iar cadavrul celui decedat a fost îngropat în spatele casei în care se găsea circiuma. Pe vremea aceea, postul de jandarmi se găsea tocmai în comuna Sercăița, și aceștia nu ajungeau în sat în fiecare zi, ci numai atunci cînd erau solicitați la evenimente. Prezența boierilor în Toderița este revendicată și de o stradă, așa-zisa "Ulița boierilor". Într-un fel, în apropierea acesteia s-au păstrat casele familiilor Mijea și Fofeldea. (va urma)

Din istoria presei brașovene Un SIMBOL - "Gazeta Transilvaniei" -

Familia Mureșianu și "Gazeta"

Dr. Ruxandra NAZARE,
Biblioteca Județeană
"George Barițiu"

Între 1877-1909, conducerea "Gazetei" a revenit fiului lui Iacob Mureșianu, dr. Aurel Mureșianu (1847-1909). Pasionat de timpurii de publicistică, corespondent al "Gazetei" la Dieta de la Sibiu (1863-1864) și colaborator la revista politică "Die Reform" și ziarul "Der Osten" din Viena, dr. A. Mureșianu a preluat definitiv "Gazeta" la începutul anului 1878 după o perioadă de activitate redacțională comună între el și G. Barițiu în aprilie - decembrie 1877. Activitatea lui la "Gazeta" este cea a unui ziarist profesionist, primul în rîndul românilor din Transilvania. S-a preocupat de modernizarea ziarului în raport cu cerințele epocii și standardele presei redicarea calității muncii redacționale și nivelul materialelor publicate, alegerea

colaboratorilor și redactorilor, la rîndul lor deveniți profesioniști, mărirea tirajului, accentul pe informație, orientarea cu predilecție către public, îmbunătățirea ținutei grafice. Conținutul, stilul, ortografia, mărirea s-au modificat. Începînd din 1882 și regulat din 1886 a apărut foiletonul susținut de corpul profesoral al liceului ortodox românesc din Brașov. Formatul se schimbă în 1888 și 1895, cînd dimensiunile au devenit mai mari. Aurel Mureșianu a adoptat scrierea fonetică și a introdus ortografia cu semne diacritice cu scopul rîspîndirii ziarului și facilitării lecturii. De la 1 ianuarie 1881, "Gazeta" a apărut de trei ori pe săptămîna, iar de la 4/16 aprilie 1884 a devenit cotidian. În 1887, dr. A. Mureșianu cerea dreptul de a înființa o tipografie la Brașov pentru tipărirea "Gazetei", angajînd muncitori tipografi români, maghiari, germani. În

anul 1888, aceasta funcționa cu sediul pe Șirul Inului, nr. 22, la parter, apoi în încăperile de la etaj, înzestrată cu o mașină de tipărit adusă de la Viena și cu personal majoritar din Șcheii Brașovului, creîndu-se astfel o școală tipografică românească [Bianca Purice, Tipografia "A. Mureșianu", în Țara Bărsei, anul VI (XVII), 2007, (serie nouă), nr. 6, p. 86-87]. Alături de ziar, tipografia A. Mureșianu a editat diverse lucrări (broșuri, statute, tabele, etichete, programe, imprimare artistice, bilete de logodnă și de nunță). Începînd din 1889, dr. A. Mureșianu a publicat "Gazeta de duminică", supliment de informare al "Gazetei Transilvaniei", cu scopul rîspîndirii culturii mai ales în mediul rural, la prețul unui abonament redus de 2 florini pe an. Cu paginație dublă, acesta a avut un conținut bogat și o tematică diversă: agricultură și pomicultură, economie, istorie, beletristică, biografii, traduceri,

folclor. Prin știrile diverse - economice, politice, sociale, școlare, legislative, financiare - oferite de redacție și de colaboratori, în primul rînd învățători și preoți, acest supliment a contribuit la popularizarea cunoștințelor științifice și a recomandărilor pentru modernizarea lucrărilor agricole, precum și la informarea cititorilor din sate (Margareta Susana Spînu, "Gazeta de duminică", 1889-1911), în Gazeta Transilvaniei. 150 de ani de la apariție, coordonatori Florea Costea, Mircea Gherman, p. 159-162). În timpul directoratului său, s-a aniversat împlinirea a 50 și respectiv 70 de ani de la apariția "Gazetei", în 1888 și 1908. Numerele jubiliare tipărite cu acest prilej făceau o trecere în revistă a ziarului, evocau evenimente și figuri de cîrturari și colaboratori implicați, realizau un bilanț, o adevărată istorie pînă în momentul acela. (va urma)

Este soare al dimineții mele,
Sînt însetată de lumină
Este ruga fiecărei clipe
Ce te recheamă la mine.

Îmi risipesc

Speranțele și visele în deșert
M-ai izgonit
Înspre reintregirea ființei
mele?...!

Sfîntesc sfîntenia
Cu multă adorație
Arunc cu pietre
În neputința mea de a fi!

Călătoresc cu mii de stele ca să
dau de urmă
Mi s-au frînt aripile de atîta
așteptare surdă

Stau bine înghesuită în adîncul
oceanelor
Unde corăbiile se afundă în
albastrul cerului.

Poesis

Plîns

Judit GOCSMAN

Îmi plîng plînsul
Plînsurilor
Ce mă dîplîng
Plîngînd
În plînsете plîngăcioase
De copil împlînsетat de
Plîns.

*

Pășesc păsarea peste nepăsare
Gîndesc gînditul peste negîndit
Golesc golul deasupra plînului
Măsoar finitul supra infinit.

Dumnez-eu

Pășteam un munte și mărăcinii
mă pășteau pe mine
Devoram cerul ce mă înghitea
cu neșat și nerușinare
Clikeam momentul și dispăream
în ochi pierdut
Trăiam trecutul ce mă izgonea
spre crud viitor
Storceam versuri din zborul de
plumb al pescărușilor
Strigam romanțe de dor pentru
ochi nevăzuți
Mă alerga alergarea în
disperarea ei
Mă înlăntuia trupul cu
eternitatea distanțelor dintre eu și
Dumnezeu

Non-acțiune

Căutam cu stupoare
Finitul.
Mă duceam dusă revenind
... Tot mai rece.

Îndurare

Îmi creșteau crengile ce se
întindeau pînă la cerul interzis
Și flutieram la aștrii să ajung pînă
la Necuprins
Trișam cerînd an după an,
neobosită, Necerutul
Mă înghiteam în sec scutind de
suferințe pămîntul.

Primăvară

Curtenitor își vorbesc
rîndunelele
Șoptește fluturile norilor o odă
E îmbătătoare primăvara în
crîng
Dansează cerul cu pămîntul cît
mai strîns!

Aspirație

Te adoram cu toată ființa mea
Și mult plîngeam de dorul tău

Poesis

Am fost și eu acolo

N. VLAD

Timpul ne trage înapoi,
Pășim solemn, fără să știm
Cuprinși de marele șuvoi
Spre veșnicul Ierusalim.

Nici cînd n-a fost atît norod
Ca revărsarea unei ape.
M-apropiam și eu să-l văd
Pe cel merit ca să ne scape.

De teama morții ne-mblînzite
Să ne-mpăcam cu veșnicia
Să nu fim robi unor ispite
Cum ne povățuia Messia.

Am fost și martor la supliciu
Pornit din ura cea feroce
Cum îi zdrobeau trupul cu biciul
Pășînd încovoiat sub cruce.

Sînt victima unei vedenii?
Sau e un vis trăit pios?
Deși s-au scurs două milenii,
Mi-e mai aproape, azi, Hristos.

Să fie oare un miracol
Ce mă domină ne-ncetat?
Sau s-a-implinit acel oracol
Pe care mult timp l-am visat.

Aud și-acuma cum cuvîntă
Un glas celest, un glas divin.
Am fost și eu în clipa sfîntă
Purtînd o creangă de măsline.